

NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Det Kongelige Landbruksdepartement
PB 8007 Dep
0030 Oslo

Landbruksdepartementet	
Saksnr.: 2003 103127	Doknr.: - 111
Mottatt: - 5 JUL 2004	
Sakbeh.: ASR/JUR/EDA	Ark.: 440
Kopi:	Avskr.:

Deres ref: 200303127-/EDA

Vår ref: 522/ 20- HJ2004/ 5541

Dato: 1.juli 2004

Odelslova er avgjørende for likestilling i landbruket og bosetting i distriktet!

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter flertallet i odelslovutvalget og ønsker å bevare odelslova som allmenn rettsinstans ved overdragelse av landbrukseiendom i familier. Odelslova legger til rette for økt kvinnelig eierskap i landbruket og dette er en fordel for distriktene og norsk landbruk. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil likevel beholde gjeldende arealgrensener for odelsjord, da loven vil få et kraftig innskrenket virkeområde om arealgrensene heves.

Kvinner er i dag underrepresentert som eiere og drivere av norsk landbrukseiendom. Undersøkelser viser at kvinner i liten grad overtar de store landbrukseiendommer, mens stadig flere kvinner overtar mindre landbrukseiendommer på odell. Undersøkelsene tyder på at odelslova medvirker til å styrke den politiske målsettinga om økt likestilling i landbruket. Kvinnelig overtakelse av landbrukseiendom og dermed kvinnelige arbeidsplasser er avgjørende for distriktet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag fremholder av den grunn hvor viktig odelsloven har vært og fortsatt bør være for å legge til rette for kvinner i landbruket.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er primært imot en ytterligere heving av arealgrensene for odlingsjord. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil påpeke at selv om driftsenhetene øker i størrelse, er det ingen grunn til at det skal ha innvirkning på hva som er odlingsjord. Odelslova bør etter Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt syn fortsatt være allmenngyldig, dvs. at langt de fleste landbrukseiendommer bør overdras etter samme lovverk. En heving av arealgrensene vil medføre at odelslova som rettsinstans får innskrenka sitt virkeområde.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag viser til at odelslova er et virkemiddel som sikrer forutsigbarhet med hensyn til overdragelse av eiendom og dermed legges det til rette for langsiktige investeringer på gårdsbruk. Dette er avgjørende i en tid da landbrukets er utsatt for svært varierende økonomiske rammevilkår fra år til år. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil videre hevde at det er avgjørende for de fleste eiere at gården fortsatt er i familiens eie etter en overdragelse. Odelslova bidrar også til at kapitalverdier i landbruket blir hos eiere av gårdsbruk, og lova har dermed vært viktig for å få selveiende bønder og en variert bruksstruktur i hele landet. Variert bruksstruktur over hele landet er også en nedfelt landbrukspolitisk målsetting og Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil understreke betydningen av å beholde odelslova for å opprettholde landbruket i distriktet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at odelslovutvalget skulle ha tatt stilling til flere virkemidler som tar sikte på å sikre tilflytting til landbrukseiendom, heller enn å avgrense virkeområdet til et lovverk som er godt innarbeidet, allment akseptert og som sikrer kontinuitet i drift av jord og skog. Når det viser seg at flere ikke bruker retten til å bo på og drive en landbrukseiendom, er det den

konkrete virkemiddelbruken knyttet til å få nye eiere til å flytte til landbrukseiendommene, som må styrkes. Norsk Bonde- og Småbrukarlag fremmer av den grunn med konkrete forslag til hvordan man skal avvikle retten til å sitte i "uskifte bo" og at boplikten igjen settes til 10 år. Dersom den som overtar ikke har til hensikt å bo og drive landbrukseiendommen, er det i dag mange andre som ønsker å overta.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine merknader til endringsforslag i NOU 2003:26

Endring § 1

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener det er behov for ny formålsparagraf:

Odelslova må ha en formålsparagraf hvor det slås fast at overordna hensyn til langsiktig forvaltning av ressursene i landbruket, styrking av bygdesamfunn og likestilling innen landbruket, slås fast.

Endring § 2

Utvalget har ikke foreslått endring i definisjonen av jord- og skogbruksareal. Norsk Bonde- og Småbrukarlag kan heller ikke se at det er lagt til grunn undersøkelser som viser at det er behov for heving av arealgrensene. Begrepet driftsenhet kan ikke sammenlignes med bruksstørrelser i de ulike fylker, men er et begrep som er innført for å vise hva foretakene har som areal, inkl. leiejord (kap 6.1.2.2).

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ønsker primært å beholde gjeldende arealgrenser for odlingsjord, men kan subsidiært støtte mindretallets forslag:

"Ein eigedom blir rekna som odlingsjord når anten jordbruksarealet er minst 30 dekar, eller det produktive skogarealet er minst 500 dekar. Ein eigedom med minst 20 dekar jordbruksareal blir likevel rekna som odlingsjord når anna areal er minst 100 dekar. Med til arealgrunnlaget vert rekna eigedomen sin andel i realsameige. Teigar med mindre enn 1 dekar jordbruksareal eller 10 dekar produktivt skogareal, vert ikkje rekna med etter denne lova."

Norsk Bonde- og Småbrukarlag understreker at dersom odelslovens virkeområde innskrenkes til å gjelde stadig større enheter, blir den etter hvert en spesiallov for særtilfeller istedenfor en lov med generell gyldighet ved overdragelse av landbrukseiendom.

Utvalget forslår videre følgende tekst:

"Når eit område ved vedteke eller stadfest reguleringsplan eller vedteke bebyggelsesplan er lagt ut til byggjeområde, trafikkområde, friområde eller område for golfbane, kan grunn i området ikkje odlast."

Reguleringsplan

En reguleringsplan for byggeområder/ bebyggelsesplan kan gjelde svært ulike forhold, der det er stor forskjell på om "området" er fraskilt landbrukseiendommen eller ikke. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil kommentere nærmere rundt tilfeller der jorda som er tatt i bruk ikke er skilt fra landbrukseiendommen.

I de tilfeller der jorda ikke er skilt fra landbrukseiendommen, kan det ikke være hensiktsmessig å skille dette arealet fra resten av en eiendom. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil i den sammenheng påpeke at det vil kunne gjøre det hensiktsmessig å dele en eiendom opp i flere deler, nettopp for å unngå kravet om bo- og driveplikt. Resultatet av dette er at man ved overdragelse av landbrukseiendom vil kunne få flere ulike eiere på det som opprinnelig var en eiendom. På denne måten kan en videreføre en høy grad av overdragelse der det ikke bor folk på landbrukseiendommen, og dette bør utredes nærmere.

Friområder

Det er mange former for friområder, både når det gjelder ulike avtaler mellom eier og bruker og avsatte friområder. På mange av disse friområdene kan det godt beites eller høstes gras, hogges ved eller tømmer og arealene er å betrakte som annen vanlig utmark. At friområder av den grunn ikke skal være odlingsjord, er etter Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt syn ikke hensiktsmessig. Jorda bør ligge til den eiendom som den har vært og er en naturlig del av.

Golf

I de tilfeller der dette arealet ikke er skilt fra landbrukseiendommen, bør arealene inngå i landbrukseiendommen og i praksis bestå som odelsjord om totalarealet tilsier dette. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil også fremholde at golfklubbene og dets eiere bør pålegges å opprette og vedlikeholde tilbakeføringsfond som til enhver tid kan dekke kostnadene, når jorda skal tilbakeføres til landbruksdrift.

Endring § 8 (§§ 9-14)

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil hevde at kretsen av odelsberettigete med rette kan innskrenkes. Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at dette av odelslovutvalgets alternativ bør gjelde: Bare barn av odelsberettiget eier (nåværende eller tidligere innen samme odelslekt) har odelsrett.

Endring kjønnsmessig likestilling

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter forslaget om full likestilling ved overdragelse av eiendom, uavhengig av fødselsdato. Odelslovutvalgets forslag om full likestilling er et viktig tiltak for å nå målsettingen om en høyere kvinnelig andel av eiere og brukere av norsk landbrukseiendom. På sikt kan dette også være et viktig tiltak for å lette overdragelser og rydde opp i eldre sameier der eiere i generasjoner har kunnet sitte i uskifte bo.

Endring § 27

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at bo- og driveplikten ved overtagelse av landbrukseiendommer bør fastsettes til 10 år, og at dette kravet hjemles i odelslova. Vilkår ved odelsløsning og ordinær overtakelse blir med det likestilt.

Krav om bo- og driveplikt fortsatt er hjemlet i odelslova og Norsk Bonde- og Småbrukarlag fremholder at kravene bør gjelde alle norske landbrukseiendommer som overdras innen familie. I tilfeller der bo- og driveplikt ikke overholdes, er krav om bo- og driveplikt avgjørende for at forvaltningen skal kunne sette i verk tiltak for å sikre drift av jord/ skog og tilflytting til landbrukseiendommen.

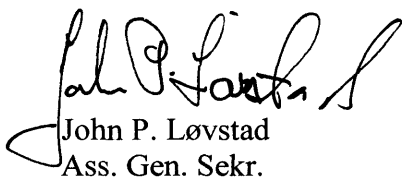
Endring § 40

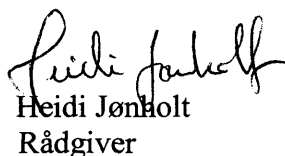
Norsk Bonde- og Småbrukarlag er enig i at fristen for odelsløsning kan settes til 6 måneder. Fristen for tilflytting settes likevel til 1 år fra formell overtakelse.

Uskifte bo

Norsk Bonde- og Småbrukarlag understreker betydningen av å korte ned retten til å overta eiendom og sitte i "uskifte bo". Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil foreslå at det innføres en frist på 1 år. Det innebærer at dødsbo o.l. må gjøres opp og at det legges til rette for overdragelse til ny eier. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil også foreslå at det settes en frist på 2 år for å avvikle alle "uskifte bo"/ sameier som er opprettet før 01.01.05. Kommunen er pålagt å følge opp overdragelser og må påse at det skjer reell tilflytting.

Med hilsen

John P. Løvstad
Ass. Gen. Sekr.

Heidi Jønholt
Rådgiver